Skolinspektionen

Beslut

Trosa kommun
trosa@trosa.se

2022-06-16

Dnr 2019:5786

Beslut

efter kvalitetsgranskning av stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vid Vitalisskolan i Trosa kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Vitalisskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre. De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. I bilaga 2 finns beskrivet hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Vitalisskolan i Trosa kommun ingår i denna granskning. Skolinspektionen besökte Vitalisskolan den 26 och 27 april 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson. Totalt sex intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och rektorn samt sex lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektor behöver tillsammans med lärarna se till att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får tillräckligt utmanande arbetsuppgifter utifrån sina olika kunskapsnivåer samt vägledning i arbetet med dessa uppgifter.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område.

- Rektor behöver förbättra elevhälsans möjligheter att samverka med lärarna för att utveckla undervisningen för alla elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-12-16 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2019:5786) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Lärares arbete med planering och undervisning för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande fyra områden:

- I vilken utsträckning lärarens *planering av undervisningen* (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling *tillräckliga utmaningar*.
- I vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får *stöd för att komma vidare* i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning undervisningen genomsyras av *ändamålsenliga förväntningar* på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna arbetar metodiskt vid planering av undervisningen för att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ska ges möjlighet att nå längre i alla ämnen. Dock bedömer Skolinspektionen att den undervisning som faktiskt genomförs endast till viss del möjliggör att denna elevgrupp får en sådan undervisning.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande:

Granskningen visar att lärarna i sin planering förbereder material även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling samt beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Granskningen visar också att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i viss utsträckning får uppgifter som är tillräckligt utmanande utifrån deras nivå, men att de inte alltid ges möjlighet till fördjupning av stoffet.

Granskningen visar vidare att lärarna använder sig av flera olika metoder, arbetsformer och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation, samt att lärarna i huvudsak ger lämpliga former av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Lärarna ger återkoppling om hur elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling ska utvecklas ännu mer och uppmuntrar elever genom att ge erkänsla för tidigare ansträngningar. Likaså ger lärarna eleverna gott stöd i att få överblick över skolarbetet genom att ibland låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärare stöttar också elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Granskningen visar att lärarna lika mycket uppmärksammar och stöttar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar också att lärarens förväntningar i hög utsträckning utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar och att detta kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Lärare verkar även medvetet för att kompensera med uppmuntran och höga förväntningar för elever som saknar detta hemifrån.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärarna i sin planering förbereder material för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Utifrån intervjuer och av skoluppgifter som Skolinspektionen tagit del av framgår det att lärarna till exempel planerar för utvecklande frågor, öppna uppgifter och fördjupningsuppgifter. Genom att förbereda öppna uppgifter samt läromedel och arbetsuppgifter på olika nivåer beskriver lärarna att de kan stimulera samtliga elever oberoende av var de befinner sig i sin kunskapsutveckling. Lärarna i årskurs 4 tar även hjälp av lärarna i årskurs 5 och 6 för hur de kan planera arbetet och utmana elever i respektive årskurs. De flesta av

de elevuppgifter Skolinspektionen tagit del av är öppna och går att genomföra på olika nivåer, alternativt innehåller flera olika svårighetsgrader. Rektorn uppger i intervju att lärarna i planeringen tänker på elevgruppen som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Lärarna arbetar enligt rektorn med olika lösningar som breddning i uppgifterna.

Granskningen visar vidare att lärare i sin planering i hög utsträckning beaktar tidigare höga elevprestationer och kontinuerligt uppdaterar planeringen med utgångspunkt i elevernas förändrade behov. Lärarna berättar att processen på skolan innebär att lärare som ska ta emot elever från årskurs 3 besöker årskurs 3 för att lära känna eleverna samt att de är med och rättar nationella prov tillsammans med lärarna i årskurs 3. Lärarna uppger att detta arbete medförde att de som lärare i årskurs 4 kunde lägga sig på den nivå som eleverna befann sig. Enligt lärarna ligger dock fokus vid överlämningar på de elever som riskerar att inte uppnå kunskapskraven och därför är det viktigt att de som lärare också själva bildar sig en egen uppfattning om elevernas kunskaper för att kunna upptäcka elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta sker bland annat genom olika tester, diagnoser eller skapande av tankekartor om vad eleverna kan inför nya arbetsområden. Lärarna uppger att resultaten från olika tester liksom elevernas kunskapsutveckling påverkar deras kommande planering, både för enskilda elever och grupper. Planeringen revideras varje dag. Som lärare måste de, enligt lärarna själva, läsa av elevernas reaktioner, och ställa frågor till eleverna om hur de tänker. Lärarna uppger också att ju bättre relation de får till eleverna desto mer kan de förutse vad eleverna kan och vilka slags arbetsuppgifter som eleverna behöver. Rektorn uppger också att lärarna använder elevers tidigare prestationer för planering av undervisningen.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i viss utsträckning får uppgifter som är tillräckligt utmanande utifrån deras nivå, men att de inte alltid ges möjlighet till fördjupning av stoffet. Rektorn uppger att det är ganska vanligt att elever på skolan som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får extrauppgifter som innehåller utmaningar som tagits fram av lärare tillsammans med speciallärare. Lärarna uppger också att de försöker se till att samma arbetsuppgift ska gå att utföra utifrån elevers olika kunskapsnivå. Samtidigt framgår av intervju med rektorn samt uppgifter som Skolinspektionen tagit del av att lärare visserligen utmanar elever genom öppna arbetsuppgifter i många ämnen, men att arbetsuppgifterna inte alltid är styrda av lärare på ett sätt som gör att de upplevs tillräckligt utmanande utifrån elevers olika kunskapsnivå. Lärarna berättar att elever får göra öppna arbetsuppgifter som inte är tidsbegränsade. Elever har exempelvis fått uppgifter där de har gjort egna presentationer kopplade till olika ämnen utifrån

sina intresseområden och elever har även skrivit berättelser om en tidsepok, utifrån olika utvalda perspektiv, där eleverna själva kunnat påverka omfattningen. Lärarna ger också exempel på en elev som enbart skriver berättelser i ett ämne för att utveckla sitt skrivande. I de uppgifter lärarna skapar säger rektorn dock att det ibland saknas arbetsuppgifter som på en mer avancerad nivå utmanar elever som ligger långt fram. Rektorn tillägger också att om det ska vara riktiga utmaningar måste uppgifterna vara styrda av lärarna och inte enbart handla om öppna uppgifter. Flera elever säger också att de saknar mer fördjupande arbetsuppgifter som utmanar dem utifrån deras egen kunskapsnivå, även om elever samtidigt berättar att de brukar få välja bland uppgifter med olika svårighetsgrad så att de blir utmanade i olika ämnen. Vidare uppger lärarna att fokus alltid har varit på att alla elever ska nå målen, men att de nu även börjat fokusera mer på en grupp elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, nämligen elever med särskild begåvning, så att de också ska få utmaningar. Lärarna uppger också att de försöker tänka på att para ihop eleverna på ett sådant sätt att eleverna kan utmana varandra, eller att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får möjlighet att utvecklas genom att förklara för andra.

Granskningen visar vidare att lärarna använder sig av flera olika metoder, arbetsformer och material i undervisningen så att eleverna får möta en variation. Lärarna uppger exempelvis att de har en bredd av material, olika läroböcker och digitala läromedel med tillhörande arbetsuppgifter. Lärarna berättar att i ämnena engelska, matte och samhällsorienterade ämnen finns mycket varierat arbetsmaterial. Läromedel i ämnet matematik finns dessutom på olika nivåer och lärarna har också använt tv-program som musikaliska frågelekar som förlaga för uppgifter. Tillika finns uppgifter där det finns tre eller fyra olika lösningar som löses tillsammans i klass genom elevdiskussioner så att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling stimuleras. I naturorienterande ämnen finns också enligt lärarna många bra ”vad tror du”-uppgifter där elever får reflektera över sina svar. Rektorn uppger att de på skolan har köpt in nytt material i alla ämnen, från förskoleklass till årskurs 6. Liksom det finns lättare material finns också i många läroböcker uppgifter på en högre nivå. I matematiken har man olika läromedel. Vissa böcker kan vara svårare, och kan vara mer utmanande. Lärarna berättar vidare att elever kan arbeta enskilt, i par eller alla tillsammans efter lärarledda genomgångar. Inför gruppsammansättningarna tänker lärarna bland annat på om någon elev har behov av att accelerera, eller på att lyfta någon elev genom att eleven får förklara för någon annan. Lärarna uppger också att de har placerat eleverna på ett visst sätt i klassrummet för att de ska kunna samarbeta.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärarna i huvudsak ger lämpliga former av lärarstöd för att elever ska komma vidare i sitt lärande. Av intervjuer med elever och lärare såväl som av lektionsobservationer framgår att lärarna ger stöd i undervisningen, även till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna uppger att de inte betraktar gruppen elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling som självgående utan ser till att även denna grupp elever får lämplig form av stöd. Exempelvis går lärarna runt i klassrummet när eleverna arbetar och elever får hjälp efter att de räckt upp handen. Lärarna berättar också att de diskuterar med elever utifrån deras olika svar och försöker få dem att tänka vidare. I klassrummet försöker lärarna att ge alla elever individuellt stöd en liten stund varje dag. För att kunna genomföra planeringen så att även elever som arbetar snabbare och med mer utmanande uppgifter får den hjälp de behöver samarbetar lärarna med att vara inne hos varandra. Lärarna har halvklasser ibland, samt resurspersoner i undervisningen som stöttar elever i behov av stöd så att lärare kan ägna mer tid åt de elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. Även rektorn uppger i intervju att utifrån den kunskap hen har om lärarna så ger de elever stöd i undervisningen.

Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna erkänsla för tidigare ansträngningar och i många fall återkoppling för att de ska utvecklas ännu mer. Av intervjuer med lärare och elever och vid lektionsobservationer framkommer att lärare stöttar elever genom att ge återkoppling på hur de kan komma vidare i sitt lärande, både skriftligt och muntligt. Lärarna berättar att de dagligen försöker ge elever bekräftelse på vad de gjort där och då och stöd i hur de ska arbeta nästa gång. Elever kan också få skriftliga kommentarer om sina ansträngningar samt återkoppling om hur de ska arbeta vidare för att utvecklas ännu mer. Eleverna berättar att lärarna ofta brukar ge muntlig återkoppling och tips på vad de ska utveckla. Detta görs både individuellt och på gruppnivå. Vidare läser lärarna också upp anonyma elevtexter för att visa hur en uppgift kan genomföras på en mer utvecklad nivå. Rektorn uppger att lärarna i årskurs 4 ger återkoppling på flera olika sätt. Hen berättar att det beror på arbetsområdet. Vissa lärare ger återkoppling muntligt, eller skriftligt i dokument eleverna arbetar med. Om man haft ett större arbetsområde så ger läraren enskild återkoppling till eleverna.

Granskningen visar vidare att lärarna ger eleverna gott stöd i att få överblick över skolarbetet genom att ibland låta eleverna reflektera över sitt eget lärande. Lärarna berättar att de stödjer eleverna i att utvärdera sina egna arbetsinsatser, till exempel genom att elever jämför tidigare arbeten med nuvarande och diskuterar utvecklingen tillsammans med lärare. Elever arbetar också med kamratrespons i väl genomtänkta gruppsammansättningar. Lärarna berättar att de i årskurs 4 fokuserar mycket på att lära ut studieteknik. Elever får titta på film, lyssna på lärares genomgångar och läsa om studieteknik. Lärare uppger att de hela tiden visar på olika sätt

att lära sig och hur eleverna kan använda olika tekniker i skolan. De uppger också att de frågar eleverna om hur de lär sig för att kunna bredda elevers kunskaper om studieteknik. Rektorn bekräftar också att lärarna arbetar kontinuerligt med studieteknik.

Granskningen visar att lärare stöttar elever att ta sig an nya kunskapsområden genom att ofta låta dem möta ett undervisningsinnehåll eller en undervisningsform som ligger utanför den planerade lektionens innehåll. Lärarna uppger att de genom att skapa relationer med elever får reda på vad elever är intresserade av. Denna information används sedan för att uppmuntra elever att bredda sina kunskaper. Lärarna ger exempel på att elever som är intresserade av hästar har fått koppla matematikuppgifter till detta intresse. Vidare har elever fått läsa en instruktion för att kunna genomföra en uppgift som lärarna skapade utifrån ett TV-program. Lärarna uppger att de, för att fånga elevernas tankar och idéer kring ett område som klassen studerar, ofta ställer frågan ”vad tror ni?”. Detta för att fånga upp elevers olika nivåer i att resonera. Lärarna låter också elever komma med egna tankar om hur de ska utföra uppgifter.

Vidare visar granskningen att lärarna stöttar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling på ett likvärdigt sätt. Lärarna berättar att de tänker på hur de fördelar ordet så att det blir lika mellan pojkar och flickor och att de arbetar kontinuerligt med värdegrundsarbetet för att elever ska lära sig att lyssna på varandra och bemöta varandra med respekt. Förstelärarna berättar att det förs genusdiskussioner och att man diskuterar hur lärare på skolan bemöter pojkar och flickor. Till exempel har det diskuterats att flickor kan ha en inre press som driver dem medan pojkar har ett annat förhållningssätt, vilket lärare måste beakta. Av intervjuer framgår att varken rektorn, lärare eller elever upplever att det skiljer sig i hur lärare möter elever utifrån olika kön.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärarens förväntningar i hög utsträckning utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar och att deras ändamålsenliga förväntningar kommer till uttryck i tilltal och bemötande av eleverna. Lärare säger att de har stor tilltro till elevernas förmåga, att de i undervisningen förmedlar till eleverna att det går att komma vidare och att de visar att de uppskattar elevernas ansträngningar oavsett var de befinner sig kunskapsmässigt. Enligt lärarna har de höga förväntningar på alla elever. Lärarna uppger vidare att de, för att motivera elever att komma vidare i sin kunskapsutveckling, använder positiva ord, både muntligt och skriftligt. Även rektorn uppger att lärarna har höga förväntningar på sina elever samt att de på skolan har ett aktivt värdegrundsarbete som bidrar till att skapa ett öppet klassrumsklimat och positiv inställning till studier. Enligt rektorn

är lärarna också noga med att ha en tillåtande och öppen atmosfär i klassrummet där elever kan tala fritt och respekterar varandra.

Granskningen visar även att lärarna medvetet verkar för att kompensera med uppmuntran och höga förväntningar för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling men som saknar stöd hemifrån. Det framgår av intervju både med rektorn och med lärare att lärare har kännedom om elevernas bakgrund och skiftande hemförhållanden. Lärare säger att de arbetar med att skapa tilltro hos eleverna själva till sin egen förmåga och att synliggöra elevernas kunnande för dem själva så att de kan sikta högre. Enligt rektorn arbetar man på skolan också med att kompensera elever som hemifrån saknar uppmuntran och höga förväntningar. Detta görs genom att dessa elever uppmärksammas på elevhälsomöten och genom pedagoger som arbetar i klasserna. Rektorn uppger också att de på skolan erbjuder läxhjälp för alla elever.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver tillsammans med lärarna se till att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling får tillräckligt utmanande arbetsuppgifter utifrån sina olika kunskapsnivåer samt vägledning i arbetet med dessa uppgifter.

Granskningen visar att trots att lärarna planerar en undervisning som tar hänsyn till behoven hos elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling, får detta inte alltid genomslag i all undervisning. Lärare erbjuder visserligen elever öppna arbetsuppgifter i många ämnen, men granskningen visar att arbetsuppgifterna inte alltid är styrda av lärare på ett sådant sätt att de blir tillräckligt utmanande utifrån elevers olika kunskapsnivå.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn och lärarna ser till att elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling får arbeta med uppgifter som möter deras olika kunskapsnivåer. Lärarna behöver säkerställa att eleverna utmanas genom uppgifterna och får möjlighet att fördjupa sina kunskaper. Skoluppgifterna behöver ge eleverna möjlighet såväl till breddning och fördjupning av stoffet (berikning) som till att vid behov arbeta snabbare än klasskamraterna (acceleration). För att eleverna ska komma vidare i sitt lärande behöver lärarna också ge lämplig form av vägledning och stöd även till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolledningens stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling

Inom denna frågeställning granskas följande tre områden:

- I vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- I vilken utsträckning rektorn genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att rektorn i flera avseenden ger ett gott stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att de rutiner som framtagits på området ännu inte är fullt implementerade och att elevhälsan har begränsade möjligheter att arbeta tillsammans med lärarna kring undervisning för elevgruppen.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn i uppföljningar av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet på ett systematiskt sätt synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Uppföljningen av skolans resultat har använts för att initiera ett utvecklingsarbete kring undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, med fokus på särskilt begåvade elever. Granskningen visar också att det finns rutiner och metoder till stöd för genomförande av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och reella möjligheter för lärare att arbeta med undervisningen för denna elevgrupp. Däremot visar granskningen att även om det i nuläget finns rutiner för elevhälsans samverkan med lärarna kring en stimulerande undervisning för elever som nått långt i sin kunskapsutveckling, är rutinerna ännu inte implementerade och elevhälsan har begränsade möjligheter att arbeta tillsammans med lärarna kring undervisning för elevgruppen.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att rektorn i uppföljningar av kunskapsresultat och undervisningens kvalitet på ett systematiskt sätt synliggör elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, med fokus på särskilt begåvade elever. Rektorn berättar att man gjort en kartläggning av hur många särskilt begåvade elever lärarna uppskattar att det finns på skolan. Av denna kartläggning framkommer att det handlar om 2-3 elever i varje klass. Av kartläggningen framkommer också att de elever som är särskilt begåvade är det i ämnena matematik, musik och engelska. Könsaspekten framgår likaså av kartläggningen. Lärare och nyckelpersoner uppger att rektorns arbete med resultatuppföljning och analys av resultat för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i övrigt sker utifrån det som diskuteras vid olika träffar som klasskonferenser, lärarträffar, arbetslagsträffar, elevhälsomöten och utvecklingsträffar. Resultatuppföljning och analys sker också på mitterminskonferenser där omdömen gås igenom och det diskuteras hur många elever som når längre än målen, på avstämningar inför terminsslut och inför betygssättningen av de elever som får betyg. I lärarnas omdömesblanketter som skrivs fyra gånger per år beskrivs om elever når längre än kunskapskraven. Lärarna är också med på kommungemensamma analystillfällen där de diskuterar skolans resultat på elevnivå, gruppnivå och organisationsnivå. Några professioner i elevhälsan som är centralt anställda har haft en genomgång av resultat för alla skolor tillsammans med den centrala kvalitetschefen, dock inte med särskilt fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare berättar rektorn att hen tar reda på undervisningens kvalitet via lektionsbesök utifrån observationsplan och reflekterande samtal med lärare efter besöket och i medarbetarsamtal. Lärare och nyckelpersoner berättar att undervisningens kvalitet följs upp när ett individärende anmäls till elevhälsoteamet och genom rektorns både planerade och spontana lektionsbesök. Enligt förstelärarna och biträdande rektor har rektorn på lektionsobservationerna främst tittat på bland annat inledningen på en lektion och relationen mellan lärare och elever i undervisningen gällande alla elever. Hittills har rektorn dock inte haft fokus på elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och det behöver de lägga till, enligt rektorn. Rektorn uppger att kunskapsresultaten generellt på skolan ligger högt och att elever har bra resultat på nationella prov. Det man på skolan också har kunnat se är att även om resultaten ligger högt i årskurs 3 så går resultaten ner när eleverna börjar i årskurs 4. På skolan har man därför haft fokus på överlämningar och den röda tråden.

Granskningen visar att uppföljningen av skolans resultat har använts för att initiera ett utvecklingsarbete kring undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger att hen säkerställer att undervisningen utformas så att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling motiveras och får stimulans och stöd att nå längre genom granskning av lärarnas planeringar och

uppgifter, lektionsobservationer och av vad som framkommer i medarbetarsamtal. Likaså används enligt förstelärarna enkäter där lärare har svarat på vilka områden de anser är viktiga för att utveckla undervisningen. Rektorn berättar att området kring högpresterande elever aktualiserades och började prioriteras under innevarande år. Arbetet inom området har dock särskilt fokuserat på elever med särskild begåvning och inte de som rektorn beskriver som flitiga elever. Bland annat har rektorn tagit fram en handlingsplan för att möta elever med särskild begåvning. Denna handlingsplan har både lärare och elevhälsa fått på remiss och de kommer framöver att börja arbeta efter den. Enligt rektorn ska det även göras en kommunövergripande handlingsplan på området. Tillika har man på skolan tagit fram en elevplan för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling/särskilt begåvade elever. I juni kommer, enligt rektorn, lärarna att skriva individuella elevplaner för samtliga elever som i kartläggningen bedömts tillhöra kategorin särskilt begåvade elever.

Stöd för elevhälsan att samverka med lärarna

Granskningen visar att det i nuläget finns rutiner för elevhälsans samverkan med lärarna kring en stimulerande undervisning för elever som nått långt i sin kunskapsutveckling, men att rutinerna ännu inte är implementerade och att elevhälsan har begränsade möjligheter att arbeta tillsammans med lärarna kring elevgruppen. Av den ovannämnda handlingsplanen framgår att elevhälsan framöver ska gå igenom kartläggningsmaterialet gällande särskilt begåvade elever och identifiera lämpliga insatser för elever i den aktuella gruppen. Av intervju med elevhälsan, lärare och rektorn framgår dock att detta arbete ännu inte påbörjats. I dagsläget har lärarna visserligen regelbundna träffar med speciallärare, men då är fokus på elever som inte når kunskapskraven. Av intervjuer med representanter för elevhälsan och lärarna framkommer att elevhälsan inte heller har varit med och identifierat elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling eller hållit någon fortbildning kring elevgruppen. Av intervju med kurator och skolsköterska framgår dock att de ibland möter dessa elever på individnivå, i samband med samtal med elever och vårdnadshavare eller om någon lärare kontaktar elevhälsan för att hitta individuella lösningar. Specialpedagogen har också vid något tillfälle tagit fram läromedel i matematiken för elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling. En gång i månaden kan pedagoger också komma till elevhälsan för att diskutera undervisning i ett lärande möte, även gällande den aktuella elevgruppen. Rektorn uppger dock att representanterna i elevhälsan kommer att få ett mer strukturerat uppdrag gentemot elevgruppen till hösten. Framförallt kommer speciallärarен då att arbeta med elever i nivågrupperade konstellationer.

Stöd för lärare i arbetet med undervisningen

Granskningen visar att det finns rutiner och metoder till stöd för genomförande av en undervisning som stimulerar elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling, samt att lärarna har reella möjligheter att arbeta med att utveckla undervisningen för denna elevgrupp. Av intervju med lärarna framgår att den nyligen framtagna handlingsplanen är känd bland lärarna och har börjat användas i lärarnas metoddiskussioner. Förstelärarna har också fått ett särskilt uppdrag att ge lärarna stöd i att utveckla undervisningen så att de specifika behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möts. Lärarna, förstelärarna och rektorn uppger att lärarna har tid för samverkan på arbetslagstid och i årskursarbetslag. Lärare deltar också i utvecklingsarbete och kommunövergripande grupper en gång i månaden, samt har gemensamma dagar vid terminsstart och terminsslut då de diskuterar undervisning och resultat. Vid dessa tillfällen finns också möjlighet att diskutera frågor som rör elever som ligger fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn uppger också att lärarna är med i utvecklingsgrupper varannan vecka där skolledare finns med.

Vidare visar granskningen att rektorn skapat en organisation för att ta del av ny kunskap som gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, även om det finns få möjligheter till samverkan med andra skolenheter kring elevgruppen. Rektorn uppger att man på skolan har påbörjat insatser i syfte att höja personalens kompetens kring framgångsrika arbetssätt för stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Rektorn berättar också att det på skolan finns en utvecklingsgrupp som leds av förstelärare och där skolledare är med. Här diskuteras och drivs pedagogiska och didaktiska utvecklingsfrågor. Hittills har man i denna grupp enligt rektorn haft fokus på särskilt begåvade elever vid ett tillfälle och enligt lärarna är nästa tema stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare säger att de hittills har läst material och haft diskussioner om god metodik och goda idéer gällande alla elever. Nu läser de en bok om särbegåvade elever och ska diskutera den inom kort. Rektorn och lärare uppger dock att det idag görs ytterst få insatser på skolan eller i kommunen, som gör att elever från olika klasser, eller från olika skolenheter, och som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ges möjlighet att mötas.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektor behöver förbättra elevhälsans möjligheter att samverka med lärarna för att utveckla undervisningen för alla elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att elevhälsan i nuläget har begränsade möjligheter att samverka med lärare gällande undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det finns visserligen rutiner för elevhälsans arbete kopplat till genomförandet av undervisningen för elever med särskild begåvning, men dessa är ännu inte implementerade.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektor förstärker möjligheterna för elevhälsa att samverka med lärarna kring en undervisning som stimulerar alla elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Detta kan exempelvis ske genom att möjliggöra mötestid med detta fokus eller utrymme att ta fram åtgärder och pedagogiskt material för hela den aktuella elevgruppen. Arbetet med att förbättra elevhälsans möjligheter att samverka med lärarna för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan med fördel knytas till det redan påbörjade arbetet kring undervisning för elever med särskild begåvning.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutfattare
Signerat av: Anna Johansson

X Verica Stojanovic

Föredragande
Signerat av: Verica Stojanovic

I handläggningen av ärendet har även utredarna Maria Larsson och Anna Sundman Marknäs deltagit.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Vitalisskolan den 26 och 27 april 2022. Besöket genomfördes av utredarna Verica Stojanovic och Maria Larsson. Lektionsobservationer och intervjuer genomfördes på plats.

Vitalisskolan är en kommunal skolenhet med 380 elever. Eleverna i årskurs 4 är indelade i tre klasser, och det går 23 elever i varje klass. Enligt inkomna uppgifter från skolans rektor undervisar tre lärare i årskurs 4 innevarande läsår.

Bilaga 2: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En gruppintervju med nyckelpersoner
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

2 kap. 25 §

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verk-samhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och

kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.